

A vadászat, a medve és a politika

A medve fenséges vadfajunk, és sokunknak titokzatosnak számít. Rövid és inkább pontosító elmélkedésem címe meghökkentőnek tűnhet első látásra, és persze jómagam is azt állítom, hogy a medve nem saját akaratából fut időnként halálos politikai pályafutást (ha időben tudná, elfutna előle).

Európai barnamedve (*Ursus arctos*) a szakirodalmi neve, érintetlen hegyvidékek lakója, és élőhelyét a nagy, ember számára nehezen elérhető, zavartalan erdőségek képezik. Romániában a medveállomány nagyságát az évek során a következőkre becsülték: 1950: 860, 1954: 1700, 1964: 3600, 1989: 7700, 1997: 5400 egyed.

Saját véleményem eltér a hivatalosan megállapított adattól, szerintem a nyolcvanas évek végére a romániai medveállomány meghaladta a 10 000 egyedet (a becsült 7700-zal szemben), az pedig akkor jóval meghaladta az optimális nagyságot. Jelenleg Erdélyben a legnagyobb

veszélyessége miatt inkább szarvas-, bölény- és vaddisznóvadászatokat rendeztek.

Megjelentek és erősödtek a Szent Hubertus- és a Szent Eustace-legendák, de megmaradt a Diana szimbólum mint a vadászat istennője.

Nekünk magyaroknak különös fontossága van a csodaszarvas-legendának. A Tolnai világtörténelemben, az V. kötetben megjelennek a lélegzetmegállító festmények reprodukciói, amelyeket Geiger Richard (1870–1945) alkotott.

Hunor és Magor a legenda szerint űzték a csodaszarvast, és asszonyokra leltek, akiket elraboltak, letelepedtek

A reneszánsz korszak

Mátyás király (1458–1490) idejében világraszóló vadászatok rendeződtek, ahol az összes szövetségesnek számító királyi család részt vett.

Gheorghe Nedici megírja az *Istoria Vânătoarei din România* (Romániai vadászat története) könyvében, hogy 1633-ban Erdély fejedelme, I. Rákóczi György elejtett 5 medvét, 2 vaddisznót, 18 szarvast, 122 őzet, 32 foglyot és 21 rókát. 1676-ban Bethlen Miklós grófnak már volt 'serétes' fegyvere.

A polgárosodás kora

A Habsburgok idején, 1711-ben Erdély kormányzója először tiltja meg a szabad parasztok lőfegyvertartását. Itt kivételt képeztek azok a szabad parasztok, akik határőrségi feladatokkal rendelkeztek, tehát a máramarosi, besztercei, székelyföldi parasztok, valamint a Délkelet-Erdélyben élő szászok.

1872-ben jelent meg az első vadászati törvény, ami a vadászati jogot a tulajdonjoghoz kötötte. Ezt Mária Terézia adta ki mint az Osztrák-Magyar Monarchia császárnője. Megjelentek az első írásos formái a fegyvertartásnak, valamint az engedélyeknek. *Gyakorlatilag azóta nem folytatódhatott a szabad vadászat.*

A legerdősültebb területek közé tartozott a Görgényi-havasok területe, ahol mindig is nagy volt a vadsűrűség. Teleki Sámuel gróf 1871-ben bérbe vette ezeket a vadászterületeket, ahol nagy terjedelmű lombhullató és fenyőerdők vannak most is, és ő volt az, aki újraélesztette a medvevadászatot a bérelt területeken.

Ezt a vadászparadicsomnak számító érintetlen területet leírta August R. Von Spiess a több nyelven megjelenő könyvében, ennek címe „Gurghiu – Görgény-Szent-Imre Domeniul regal de vanatoare in trecut si astazi”. Magyarul: „Görgény-Szent-Imre – A királyi vadászterület tegnap és ma”. Spiess emblemikus személyisége volt az erdélyi vadásztársadalomnak a 20. század elején. Többek között a királyi vadászterület adminisztrátora volt Görgényszentimrén.

Pár passzust idézek a könyvből, saját észrevételeimmel együtt. Habsburg Rudolf volt Ferenc József császár fia, ő volt a trónörökös és jó barátja Teleki Sámuelnek. Rudolf sokszor vadászott a görgényszentimrei királyi vadászterületen. Létezik egy róla elnevezett látvá-

Gróf Teleki Sámuel (Forrás: MANDA)

állományok a következő megyékben találhatók: Kovászna (530), Hargita (610), Maros (380), Beszterce (230), Brassó (360), Szében (210), Máramaros (250) stb., természetesen a Kárpátok rengetegeiben. Az állományok frappánsnak tűnő számbeli különbségei az évek során változó belpolitikából erednek.

A középkorban

A vadászati jog a királyoké és a nemesiségé volt, és a parasztnak kötelességük volt megjeleni a királyi vadászatokon, ahol hajtottak. A medvevadászat

Maeotis ingoványaiban (az Azov-tenger mellett), és így születtek a hunok és a magyarok. Ugyancsak káprázatos Munkácsy Mihály „Honfoglalás” című festménye, ami valahogy beillik ide.

A puskaporos lőfegyverek megjelenése előtt használatosak voltak a primitív fegyverek, mint a kardok, dárdák, íjak, parittyák, csapdák stb. Az első vadászati törvénykezés 1092-ben jelent meg, mikor Szent László király a papok nyomására megtiltotta a vasárnapi vadászatot. 1388-ban feltalálták a puska- port. 1504-ben II. Ulászló király megtiltotta a jobbágynak a szabad vadászatot.

A walesi herceg látogatása Erdélyben, vadászaton (Fotó:Georg Heiter, Szászrégen)

nyos vadászösvény is, amit „Rudolf útjának” neveznek, ez a Székjő-patak bal oldali hegygerincén van, és jómagam is tele nosztalgiával jártam meg.

1888 októberében a görgényi vadászatra meghívtak között volt Edward, Wales hercege, a trónörökös VII. Edward, valamint Habsburg Ottó és Friedrich osztrák főhercegek.

Habsburg Rudolfnak enyhén szólva élménydús élete volt, mivel mindent teljes intenzitással tett, ami a privát, sokszor titkos életét illette, de halála erőszakos volt. 1889 januárjában holtan találták meg szeretőjével együtt a mayerlingi kastélyában. Hogy dupla szerelmi öngyilkosság vagy pontosan kitervelt ketős gyilkosság volt, ez sosem derült ki.

Ferenc Ferdinánd trónörökös pedig, aki szintén vadászott Görgényszemtímrén, 1914-ben meggyilkolták Sarajevóban, és ennek révén kitört az I. világháború.

A medvevadászat abban a korszakban sem volt veszélytelen, melyet jól jelez, hogy egy vadászatot követően Ferenc József császár, Rudolf apja, engesztelő adományt juttatott Dumitru Vetian vadőrnek, akit életveszélyesen megsebesített egy medve egy vadászaton. A vadőrnek súlyos, maradandó arc- és kézsérülései lettek.

Ferdinánd román király is sokszor vadászott a Görgényi-havasokban, meghívottjai között ott voltak unokái, Friedrich és Franz Josef, de Hohenzollern-Sigmaringen, György, Görögország királya, Miklós román trónörökös, valamint előkelő kísérettel Mária, Románia királynője. A medvevadászat a régi Regátban (Havasalföldön) is kedvelt volt a bojárok és politikusok körében.

A Nicolae Kalinderu orvos Arges megyei vadászterületén megejtett sike-

res medvevadászatot örökíti meg az alábbi fénykép, itt Titu Maiorescu miniszterelnök is részt vett.

A világháborúk ideje és a háborúk közötti korszak

A világháborúk idején és a kettő közötti időszakban nehéz idők jártak az amúgy is megcsappant vadállományra. A sok megmaradt lőfegyver, az éhínség, a nehéz életkörülmények nagyon lecsökkentették a vadállomány számát.

Korábban az észak amerikai kontinensen a medvevadászat ugyancsak népszerű volt akár a legnagyobb politikusok köreiben is. Az amerikai elnök, Theodore Roosevelt (unokabátyja volt Franklin Delano Rooseveltnek, aki a II. világháború idején volt az USA elnöke) részt vett egy 1902 novemberében, Mississippi államban szervezett medvevadászat.

A vadászatszervező megmutatott az elnöknek egy fekete medvebocsot, ami fára mászott, és egyedül volt, hogy lője le. Rooseveltn nagyon karizmatikus

ember lévén, határozottan elutasította, hogy lelőjön egy védtelen medvebocsot a fáról. Ez a hír gyorsan elterjedt, és igazolta az egész világ előtt az elnök sportszerű vadászetikáját, ami példaképpül szolgált a következő generációknak.

Theodore Roosevelt elnök nemcsak egy „big game hunter” (nagyvad vadász) volt, de aktív, kiegyensúlyozott természetvédő is, aki segítette az amerikai nemzeti parkokat is, többek között a Yellowstone Nemzeti Parkot, amit 1872-ben létesített az akkori elnök, Ulysses S. Grant.

A történet itt nem ért véget, hiszen az ügyeskedő amerikai Morris Michtom, akinek volt egy kisboltja Brooklinban, elkészített egy medvebocsot plüssből, majd megkérte az elnököt, hogy adja a beleegyezését, hogy ennek a plüssmacinak a neve legyen „Teddy” (Theodore után). Az elnök beleegyezett, és így megszületett a „Teddy bear”, a plüssmaci, amely azóta a gyerekek egyik kedvenc játéka lett.

Lövőtei vadászat (kettő hadipuska van a székelek kezében)

Hruscsov medvevadászaton 1957-ben, Romániában (Forrás: Magazin Istoric)

A szocialista 'hőskor'

Az első vadászati idényt meghatározó törvény 1954-ben lépett érvénybe, amelyben medve vadászatára március 1. és január 15. közötti vadászati idény volt megszabva. E korszakhoz kapcsolódva egy hihetetlen történet az a pillanat és ennek megsegítője, amikor és amiért a szovjet csapatok kivonultak Romániából.

Medvevadászatot rendezett a Román Kommunista Párt, s persze hogy román részről *Gheorghe Gheorghiu Dej* román kommunista pártelnök vett részt. 1957-ben Beszterce-Naszód megyei Románbudak erdeibe a vadászatra meghívták *Nichita Serveievici Hruscsovot*, a Szovjetunió elnökét. *Dr. Vadim Nesterov* a *Magazin Istoric* katonai szaklapban 1994-ben említett

te meg ezt a „Vörös hadsereg és a vadászat” című cikkében.

Hruscsov lőtt az izgalmas vadászaton két medvét, és úgy tűnik, hogy abban a pálinkával (nem vodkával) öntözött euforikus pillanatban a román fél meggyőzte Hruscsovot, hogy hazarendelje a szovjet csapatokat, ami egy évvel később, 1958-ban meg is történt.

Nicolae Ceausescu a vadászatba egy másik politikus, *Ion Gheorghe Maurer* (egy igazi szász vadász, aki kommunista elveket vallott) vezette be. Később Maurer megbánta ezt, mivel rájött, hogy Ceausescu képtelen felfogni a valóságot.

A Ceausescu-diktatúra idején létrejött a tilalom, ekkor medvére csak a „nagyfőnöknek” volt szabad vadászni. Visszajelzésként a medvék száma ug-

rásszerűen megnőtt, és természetszerűen meggyorsult terjeszkedésük, elvándoroltak, és megtelepedtek a lennebb fekvő dombos vidéken is.

A volt „*kondukátor*” egyik híres vadászatáról melléktem a fényképet, amely 1980-ban zajlott Homoródszentmárton (Székelyudvarhely) határában. Aznap az „*akadémikus*” hitves által kísért „*nagyfőnök*” két hajtásban, összesen 16 medvét ejtett (képzeltet, még mennyit sebzett emellett). Elképesztő az erdészekből, szekusokból és hajtók-ból álló sereg nagy száma, valamint elszomorító az a kontraszt, ami a pompás, mozdulatlan medvék és a hátul komikusan pöffeszkedő „pár” között van. Hol volt itt a vadászetika?

Jómagam is ott voltam szervezőként, valahol a hátsó sorban. Az első sorban a diktátor és neje, a szekus vezetők és sok ismerős, mint pl. *Dr. Micu Ion* álltak.

A 'nagyfőnök' meghívottakat is hozott magával, mint *Iosif Banc* (magyarfaló pártfunkcionárius), *Todor Zhihkov*, a Bolgár Kommunista Párt főtitkára vagy *Muammar Gaddafi*, akit hivatalosan a „*Líbiai Szocialista Népköztársaság Szeptember 1-jei Nagy Forradalmának Vezére*” titulussal illeltek. Gaddafi nem lőtte a disznót, elfordította a fejét a standban, mikor a disznók jöttek, mivel a muzulmánok tisztátalan állatnak tartják ezeket.

Jómagam is kalandos helyzetbe keveredtem ekkor. Mivel a terítéket el kellett készítsük, a lőtt medvéket hasra fektettük, középen a legnagyobbakat, fenyőgallyal körbedíszítettük, ahogy ez dukál. Ekkor kis termetű, sötét bőrű, salopétába öltözött alakok jelentek meg,

A homoródszentmártoni medvevadászat terítéke, 1980-ban (Fotó: Román Kommunista Párt)

akik el akartak hessegetni onnan. Elején azt hittük, a helyi cigányok, de kiderült, hogy a Gaddafinak a testőrei voltak, *kubai nők, UZI géppisztollyal* felszerelve. Végül nagy nehezen mégis elkészült a fotón látható medveteríték.

Valóságos versengés alakult különböző megyék között, hogy ki tud nagyobb és több medvét lövetni a Román Kommunista Párt főtitkárával, hogy melyik megyében van nagyobb és fényűzőbb vadászház építve, hogy melyik cserzőműhely tudja jobban kinyújtani a bőrt stb.

Az egyszerű falusi emberek csak annak örültek, hogy egyetlen vadászat előtti éjszaka legalább megjavították az utakat, mert ők csak ennyiben részesültek a politikából. A mindenkori megyei első titkár, a szekufőnök meg az erdészeti igazgató valóságos politikai elitet és ugyanakkor ebből hasznot harcoló bandát képezett (*igen kevés volt a kivétel, a rendesebb embereket rendszerint kikészítették*).

A legtöbb medvét Ceausescu egy nap alatt Besztercén lőtte, ahol, amikor beérett a gyümölcs, az akkor létező hatalmasnak számító gyümölcsösökben (több ezer hektár) igen nagy medvekoncentráció keletkezett. 1983 őszén, több hajtásban Ceausescu 24 medvét lőtt! Elképzelhető, hány ment el sebezve, és micsoda kínokban szenvedtek ki...

Jelenkor

Az 1989-es változás után újra beindult a külföldiekkel és belföldiekkel való vadásztatás medvére. Romániában sok munka van még a törvények kialakítása terén, de ezen a téren elsősorban politikai akaratra kellene léteznie.

Románia csatlakozott az Európai Unióhoz, ez azt is jelenti, hogy törvényeit az EU-ban érvényes törvényekhez kellett igazítani. De párhuzamosan megjelentek az eltúlzott védelmi törekvések is.

Az *ökoimperializmus* megjelent Romániában is 2016-ban, amikor a technokrata kormány megtiltotta a medve, a farkas, a hiúz és a vadmacska vadászatát. Az akkori politikai krízis miatt a megbukott kormányt felváltotta egy másik technokrata kormány. A Környezetvédelmi Minisztériumnál a hirtelesen kapott hatalom és a tudat, hogy csak rövid ideig tart majd ez, odavezetett, hogy valóságos összeesküvés valósult meg az ökoimperialisták részéről, mindezt persze a jóhiszemű emberek később tudták meg.

Cristiana Pasca Palmer miniszter szorozatban követett el hivatalbeli túlkapásokat, egyszerű jegyzőkönyvvel megváltoztatta a *Ragadozó Munkacsoport* összetételét, ami pedig törvénytelen volt. Ez a miniszter több társadalomellenes és az ország érdekeit sértő intézkedést hozott, ezekbe beletartozik a *medvevadászat egyoldalú megtiltása*. Ennek ürügye az volt, hogy nem ismeretes a medvék pontos száma, de az igazi ok az politikai volt, hogy ne veszítsék el azokat a választókat, akik csak a felkapott plüssmacit látják a tájban...

Az *Élőhely Direktívaderogálás* megengedi a medvevadászatot, a 2018-ban elfogadott *Medve Akcióterv* ugyancsak pontosítja, hogy a vadászat egy management (gazdálkodási) eszköz, és a 407-es Vadászati Törvény pedig előírja, hogy minden év május 15-ig ki kell adni a *prevenciós medvekvótát*.

A 2020. évi adatok alapján a túlzott védelem miatt a medveállomány száma megugrott kb. 10.000 egyedre, ez pedig túl sok volt, és exponenciálisan növelte a medve által okozott gazdasági és társadalmi károkat.

A romániai vadászati törvény megengedi a medve vadászatát, ez ellen pedig hevesen tiltakoznak a természetvédő szervezetek, mint a WWF, ACDB, Milvus stb. A természetvédőkkel szemben pedig az *erdészeti-vadászati hatóság* bizonygatja igazát, a nekik természetesnek számító magasabb pozícióból és sajátos szemléletükből eredően, *de eredménytelenül!*

A természetvédők – általában nem kormányzati jogi személyiségek – jóhiszemű civil szervezetek, melyeknek lobbytevékenysége növekedik, és nagy a súlyuk egy egészséges társadalomban. Ugyanakkor Romániában is jellemző ezekre a szervezetekre, hogy vagy „mérégzöldek” (szélsőségesek), vagy amatőrök.

Sajnos a méregzöldeknek erősödik a lobbyerejük, és túlságosan fajsúlyosakká válnak, ami persze fals képet mutat. A Bukarestben lévő központi hatóságok társadalomellenessé váltak, az ország érdekeit sértették akkor, amikor *Costel Alexe* lett a miniszter, aki rendszeresen megtagadta a 407-es Vadászati Törvény betartását, ami törvény szerinti bűnözői státuszt adott neki. (*Jelenleg a Iasi megyei tanács elnöke – a szerk.*)

A prevenciós medvekvóta elodázásának oka politikai jellegű volt, hogy ne veszítsék el a városi szavazatokat, akik Facebook-felhasználók, hisznek a fals vadászatellenes tézisekben, ami

csak arról szól, hogy „jaj, nehogy meglojétek a plüssmacit”.

Állítom, hogy a szakszerűen megszervezett és folytatott vadászat egyúttal aktív természetvédelem is. Nem veszélyeztetett ragadozók, kóbor kutyák és macskák kilövésével aktívan védhető az apróvad, sőt tartamos medve- és farkasvadászat által a nagyvad szaporulata is. Tehát az igazság középen van: *szükséges szabályozni vadászat által a medveállományt, de az is fontos, hogy az ebből szerzett hasznot visszafordítsák a védelemre, a vadgazda kiadásaira*.

Ezáltal a lakosság toleranciája a nagyragadozókkal szemben növekedik, és a vadgazdák pedig motiválva érzik majd magukat, hogy védjék a nagyragadozókat is.

Vallom, hogy a tartamos vadgazdálkodás keretén belül meg lehet óvni az erdők pompás vadját, a barnamedvét, és párhuzamosan pedig értékesíteni is lehet a túlszaporulatot, olyan vadászokkal, akik hajlandók magas árat adni e becses vadért.

Legyen már vége a medve politikai célokra való felhasználásának! Magyarul ez azt jelenti, hogy a túlzott védelem *hosszú távon a faj kihalásához fog vezetni*.

Legyen már vége a pénzpocsékolásnak, *több tíz millió eurós eredménytelen védelmi projektek finanszírozásának!*

Az ipar fellendítése, a mezőgazdaság újraélesztése, a turizmus, az infrastruktúra és az utak fejlesztése, a kórházak, iskolák, szeméttárolók modernizálása kellene legyen a kormány igazi prioritása. A kormány el kellene gondolkodjon a perek felelőssége felett is, hogy mire is költse a közpénzt, még ha az *'establishment'* is adja azokat.

Az említett nem kormányzati szervezetekről tudni kell, hogy *professzionális európai vadvédelmi „projekt vadászok”*, de nem tudják bizonyítani a millió eurós költségek eredményeit, csak papíron.

Az olyan regenerálható erőforrás használata, mint a romániai nagyragadozók vadászata, megtehető tartamos módon, mivel itt a védelmi helyzetük kedvező (*F.C.S. – Favorable Conservation Status*).

Románia nem engedheti meg magának, hogy még tovább hosszabbítsa a gazdálkodás hiányát a nagyragadozókkal szemben, és ennek okai mind súlyos gazdasági, mind társadalmi vonatkozásúak.

Benke József

okl. erdőmérnök (Zetelaka)